

Hovořit s dítětem tak, aby dospělému správně porozumělo, nebývá vždy jednoduché. Komunikace je odrazem vzájemných vztahů a schopnosti se respektovat. Srozumitelné a jednoznačné sdělování, oproštěné od pouhých neodůvodněných příkazů, je jedním ze základních předpokladů výchovy k samostatnému a odpovědnému rozhodování v dětství i dospělosti. Komunikace slovem však představuje jen jednu z možností, jak jednat s dítětem. K dispozici máme též obrázky, a především výraz tváře, oči, úsměv, pozvednuté obočí či gesto rukou...

PHDR. LIDMILA PEKAŘOVÁ

Mnohé matky ovšem donekonečna opakují pokyny, jako by dítě bylo neslyšící. Dítě si rychle zvykne a při toku matčiných slov „vypne“, nevnímá a žije si dál po svém. Matka se žádné reakce nedočká, a většinou ji ani nečeká. Pouze ubezpečuje samu sebe, že už to přece řekla, že je to tak správně, jenom ten její potomek pořád zlobí a dělá, že neslyší...

I Výchova k samostatnosti a zodpovědnosti za vlastní jednání

Běžným jevem bývá i to, že dítě není zvyklé podat někomu ruku, neumí se podívat do očí, stojí k dospělému bokem, není představeno, oslovuje každého „teto“, ač nejde o jeho příbuzné. Neštěstím jsou hyperaktivní matky, které stále odpovídají a mluví za dítě. U otců tento jev nebývá tak častý...

Vybavila jsem si rozdílné chování maminek, které jsou tu k vidění častěji. Dítě stojí s rukama v kapsách a matka na ně útočí, aby si vybralo, kterou pizzu chce. Jakmile si vybere, maminka usoudí, že jde o špatný výběr, a objednává jinou. Dítěti přitom uděluje nesčetné pokyny typu „Nestůj tady, překážíš, nepleť se mi pod nohy, vidíš, že mám tašky“ a běhá kolem něho, usazuje je na židli a vše obstarává sama. Z dítěte roste sociální tupec, balvan a nekňuba, který se nenaučí sám jednat, mluvit za sebe, samostatně se rozhodovat a prožívat radost z toho, že leccos zvládá. Matky bývají v takovýchto situacích spokojené samy se sebou. Cítí se důležité, dítě by bez nich přece nic nemělo, těší je jeho závislost. Některým chlapečkům zmíněná závislost vydrží napořád – přesněji řečeno do chvíle, než najdou ženu služebného typu, která pochopí, „že chlap se o sebe neumí postarat“.

Komunikace je dokonalým zrcadlem rodiny. V rodinách, kde se dokážou domluvit dospělí, je naděje, že se domluví i rodič a dítě: v klidu, se zastavením nebo posazením. Pokyn je jasný, bez hrozby a se zpětnou vazbou znamená jící, že „tomu rozumíme oba“.

I Jak předejít sociální negramotnosti

Praxe ukazuje, že děti lehce ovládají počítače, a obtížně **základní pravidla jednání s dospělými**. Problémové je společensky užívané „tetičkování“,

tedy oslovování přátel výrazem „teta“ nebo „strýček“, třebaže nejde o tetu ani strýčka konkrétního dítěte. Toto oslovování vzniklo ve starém systému jeslí, kde bylo těžké určit, jak titulovat dětskou sestru. Na křestní jména nebyla společnost ještě dost demokratická, a tak termín přetrval do současnosti coby výraz užívaný v malých dětských domovech, kojeneckých ústavech a nemocnicích.

V rodinách je jednak obrazem primitivního zjednodušování a jednak degraduje dítě do postavení malého

U pultu s pizzou v Globusu stál táta s dcerkou, odhadem devítiletou. „Můžu si dát pizzu?“ ptá se malá s pohledem upřeným na tátu. Ten s laskavým úsměvem přikývne a dodá: „Ano, určitě.“ A dál pouze stojí. Holčička také. Prodavačka na otce vyzývavě upřela oči a vyjela: „Co si dáte?“ Otec mlčel a ležérně si dal do ruce kapes. Po druhé výzvě prodavačky pochopil situaci a pronesl: „Ty si, Baruško, tu pizzu nedáš?“ Malá Barča rozpačitě stála, očividně nevěděla, co dělat, ale protože byla šikovná, nakonec přes pult špitla: „Chtěla bych pizzu.“ „Kterou?“ následovala netrpělivá otázka nechápající prodavačky. Bára se učila reagovat a prohlásila už s větší energií: „Tuhle.“ Pizza přistála na pultě a dcerka znovu pohlédla na otce s otázkou v očích: „Co s tím?“ Otec se tvářil mile, ale nereagoval, jen se usmíval, jako by chtěl říci: „To víš, že na tebe rád počkám.“ Baruška se pokusila zasunout ruku pod tácek s pizzou. Tácek se však nebezpečně přibližoval k břichu prodavačky, která odstrčila pizzu s gestem signalizujícím: „Už toho mám dost!“ Tácek opět přistál na okraji pultu před Barčou.

Já tam stála a byla jsem tím tatínkem fascinována. Konečně někdo prakticky a laskavě vychovával dítě. Za mnou stály další dvě ženy a jeden muž, a tak jsem tiše zhodnotila situaci: „To je bezvadná výchova, co?“ Všichni si mě prohlíželi, jako bych byla z jiné planety. Potřebovala jsem zajistit klid pro to dítě a jeho tatínka, a proto jsem se snažila odvést pozornost fronty na sebe. Prodavačka chtěla peníze, ale holčička si ještě přála Coca-Colu. To byl zásah! Další požadavek za pultem byl jako úder: „Čtyřicet jedna korun.“ Táta nic, jen stál. Malá školačka sundala batoh, vytáhla peněženku a přesně jako ve filmu se mince rozkutálely po zemi. Přesto nakonec zaplatila, hodila peníze do batohu a najednou, jako by získala vlastní sílu, rychle přiklopila jednou rukou pizzu, druhou zastrčila pod tác a pospíchala ke stolečku. Sedla si a zhluboka vydechla. Vtom uviděla na zemi batoh. Běžela pro něj a cestou popadla kolu. Tatínek už stál u pultu a klidně přednesl své přání: „Prosil bych jednu se šampiony a malý toník.“ Zaplatil, u stolečku pohládl svoji šikulku po hlavě a pustili se do jídla.